Correctievoorschrift VWO

Latijn (nieuwe stijl en oude stijl)

Voorbereidend
Wetenschappelijk
Onderwijs

20**02**

Tijdvak 1

Inzenden scores
Uiterlijk op 5 juni de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school op de daartoe verstrekte optisch leesbare formulieren naar de Citogroep zenden.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VWO/HAVO/MAVO/VBO. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de Regeling beoordeling centraal examen vastgesteld (CEVO-94-427 van september 1994) en bekendgemaakt in het Gele Katern van Uitleg, nr. 22a van 28 september 1994.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:
1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven en het procesverbaal van het examen toekomen aan de examinator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinator past bij zijn beoordeling de normen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.
2 De directeur doet de van de examinator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het procesverbaal en de regels voor het bepalen van de cijfers onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.
3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past bij zijn beoordeling de normen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.
4 De examinator en de gecommitteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

1 De examinator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag of ieder kolon toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.

2 Voor het antwoord op een vraag of de vertaling van een kolon worden door de examinator en door de gecommitteerde scorepunten toegekend in overeenstemming met het antwoordmodel.
Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, .., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag of kolon is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 punten, zijn niet geoorloofd.

3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord of een kolon geheel juist is vertaald, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord of een kolon gedeeltelijk juist is vertaald, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het antwoordmodel;
3.3 indien een antwoord op een open vraag of de vertaling van een kolon niet in het antwoordmodel voorkomt en dit antwoord of deze vertaling op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het antwoordmodel;
3.4 indien één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het antwoordmodel anders is aangegeven;

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

3.7 indien in het antwoordmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord;
3.8 indien in het antwoordmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.

4 Indien de examinator of de gecommitteerde meent dat in een toets of in het antwoordmodel bij die toets een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof toets en antwoordmodel juist zijn.
Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO.
Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het antwoordmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.

5 Voor deze toets kunnen maximaal 90 scorepunten worden behaald. Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.

6 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer (artikel 42, tweede lid, Eindexamenbesluit VWO/HAVO/MAVO/VBO).
Dit cijfer kan afgelezen worden uit tabellen die beschikbaar worden gesteld. Tevens wordt er een computerprogramma verspreid waarmee voor alle scores het cijfer berekend kan worden.

3 Vakspecifieke regels

Voor het vak Latijn (nieuwe stijl en oude stijl) VWO zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

1 Bij de beoordeling van een essayvraag geldt dat, indien het maximum aantal woorden is overschreden, hiervoor geen punt(en) in mindering wordt/worden gebracht.

2 Bij de beoordeling van de vertaling moet de score 0 worden toegekend indien in een kolon een zeer ernstige fout is gemaakt; deze score kan niet worden gecompenseerd door de juiste weergave van de rest van het kolon.

3 Indien bij de vertaling een aantekening is genegeerd en indien dit heeft geleid tot een onjuiste weergave van het desbetreffende tekstelement, één scorepunt / meerdere scorepunten in mindering brengen, afhankelijk van de zwaarte van de fout en het maximum van het desbetreffende kolon.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

4.1 Antwoordmodel voor de vragen

	Antwoorden	Deel-scores

Tekst 1

Maximumscore 2

1 □ a. herder — 1
b. pellis, baculum, fistula — 1
Elke toevoeging maakt het antwoord fout.
Alleen indien alle drie de antwoorden goed zijn, een scorepunt toekennen.
Onjuist: cannis, onus, boves.

Maximumscore 2

2 □ a. omdat Apollo verliefd is / in de muziek verdiept is — 1
b. de runderen dwalen (onbewaakt) af — 1

Maximumscore 2

3 □ a. listig — 1
b. sua en occultat — 1
Bij b. alleen een scorepunt toekennen, indien beide antwoorden juist zijn.

Maximumscore 2

4 □ a. zwijgen (over de diefstal) / zeggen dat hij niets gezien heeft — 1
b. (furtoque) silentia deme (regel 700) — 1

Maximumscore 2

5 □ 1 scorepunt toekennen voor elke geheel goed gescandeerde regel.

Maximumscore 2

6 □ a. accepta — 1
b. vaccam (regel 694); onjuist praemia (regel 694) — 1

Maximumscore 1

7 □ Atlas × …
I
Maia × Jupiter
I
Mercurius
Goed rekenen: een eenduidige beschrijving van de familierelatie.

Maximumscore 1

8 □ Omdat hij spreekt, wordt hij veranderd in een steen die niet kan spreken. / Hij heeft wijzend naar een steen gezegd dat deze eerder de diefstal zou verraden dan hij; daarop wordt hij zelf veranderd in een steen.
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Maximumscore 1

9 □ Mercurius lokt de misdaad van Battus uit (om hem vervolgens te kunnen straffen). / Mercurius vindt het leuk om Battus te straffen. / Mercurius heeft leedvermaak.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

	Antwoorden	Deel-scores

Tekst 2

Maximumscore 1

10 ■ c

Maximumscore 2

11 □ a. We spreken van dramatische ironie wanneer een personage uit een verhaal minder informatie heeft dan degene die het verhaal leest/hoort 1
b. Jason zal later (in Korinthe) met een andere vrouw trouwen 1

Maximumscore 2

12 □ a. op Medea (zelf) 1
b. op de situatie (of een omschrijving daarvan) 1

Tekst 3

Maximumscore 1

13 □ Omdat zij geen deel hebben gehad aan de dood van / moord op Orpheus. / Omdat de Bacchanten die Orpheus hebben gedood, er niet bij zijn.
Indien in het antwoord niet verwezen wordt naar de dood van Orpheus, geen scorepunt toekennen.

Maximumscore 1

14 □ In regels 85–88 staat dat Bacchus samen met / in gezelschap van saters en Bacchanten uit Griekenland kwam (en hen dus niet pas in Klein-Azië aantrof).
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Maximumscore 1

15 □ Silenum (regel 99)
altore (recepto) (regel 101)
Alleen indien beide antwoorden juist zijn, 1 scorepunt toekennen.

Maximumscore 4

16 □ a. Prospectie betekent een verwijzing naar wat komen gaat / de afloop van het verhaal.
De wens die Midas mag doen zal schadelijk / niet nuttig voor hem zijn 1
Of woorden van overeenkomstige strekking
b. (quamvis) non aureus illo tempore (nec caris erat invidiosus harenis) (regels 87–88) 1
c. male usurus (donis) (regel 102) 1
nocitura (munera) (regel 104) 1

Maximumscore 3

17 □ • anafoor: postibus - postes;
niet fout rekenen palmas - palmis / undis - unda
• chiasme: palmas - undis x unda - palmis
• enjambement: si postibus altis admovit digitos
• hyperbaton: arentes aristas / demptum pomum / liquidis undis
Indien 3 antwoorden goed, 2 scorepunten toekennen.
Indien 2 antwoorden goed, 1 scorepunt toekennen.
Indien 1 of geen antwoord goed, geen scorepunt toekennen.

Maximumscore 2

18 □ a. Bacchus 1
b. In het antwoord moet de gelijkstelling auctor muneris = Bacchus = wijn tot uitdrukking komen 1

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

	Antwoorden	Deel-scores

Maximumscore 2

19 □ Twee van de onderstaande antwoorden:
- copia nulla famem relevat (regel 129)
- inviso auro (regel 130)
- specioso damno (regel 133)

Onjuist: sitis urit (regels 129–130)
Per goed antwoord 1 scorepunt toekennen.

Maximumscore 2

20 □ a. Hij moet berouw tonen / hij moet vergiffenis vragen. **1**
Onjuist: hij moet medelijden hebben.
b. peccavimus (regel 132) / peccasse fatentem (regel 134) / da veniam (regel 132) **1**
Onjuist: alleen peccasse / veniam.

Maximumscore 2

21 □
- male optato (auro) (regel 136) **1**
- (elue) crimen (regel 141) **1**

[redacted] **Tekst 4 en 3**

Maximumscore 1

22 □ vix(que) sibi credens (regel 108)

Maximumscore 1

23 □ het gewicht / de zwaarte
Onjuist: de kleur.

Maximumscore 1

24 □ Bij Hughes begint Midas al te vermoeden dat er iets mis is wanneer hij een korenaar plukt.
Bij Ovidius heeft Midas pas door dat zijn wens hem fataal kan worden wanneer hij aan tafel zit en probeert te eten.
Of woorden van overeenkomstige strekking.

[redacted] **Achtergronden**

Maximumscore 2

25 □ Actaeon zag bij toeval Diana naakt bij het baden en voor straf werd hij veranderd in een hert (waarna zijn eigen honden hem verscheurden).
Zo zou Ovidius toevallig getuige zijn geweest van een compromitterende situatie waarbij de dochter van Augustus / het keizerlijk hof betrokken was. Voor straf werd hij verbannen.
Of woorden van overeenkomstige strekking.
Alleen indien de belevenissen van beide personen in het antwoord voorkomen, 2 scorepunten toekennen.
Geen deelscores toekennen.

[redacted] **Afbeelding**

Maximumscore 2

26 □
- Op de grond ligt (het lijk van) Orpheus,
- vrouwen / Maenaden gooien stenen naar hem,
- zijn lier drijft op het water,
- een slang / draak nadert (het lijk van) Orpheus.

Onjuist: Jason is verslagen door de draak, woedende vrouwen / Medea gooien / gooit stenen naar hem, op de achtergrond ligt Corinthe.
Indien 3 antwoorden goed, 1 scorepunt toekennen.
Indien 2 of minder antwoorden goed, geen scorepunt toekennen.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Antwoorden	Deel-scores

Het praesens historicum mag zowel met een o.t.t. als met een o.v.t. worden weergegeven.

Kolon 27
Maximumscore 2
Intrarant iussae cum Colchide limina natae
Zoals hun bevolen was waren de / zijn dochters / kinderen samen met de Colchische /
Medea de slaapkamer binnengegaan

ze gingen binnen	1
cum: toen / omdat / hoewel	0
Colchis	0
van / aan de dochter	0
de slaapkamer was betreden	0

Kolon 28
Maximumscore 1
ambierantque torum.
en zij waren rond het bed gaan staan.

zij gingen staan	0
Indien ook in kolon 27, hier niet opnieuw fout rekenen.	
vermijden / om steun vragen	0
koord / lint / spier / stier	0

Kolon 29
Maximumscore 2
”Quid nunc dubitatis inertes?
”Wat / waarom aarzelen / twijfelen jullie nu (opeens) traag?

Niet fout rekenen: onhandig / zwak / dom	
Niet fout rekenen: inertes opgevat als vocativus.	
wie	0
nunc niet vertaald	1
jullie aarzelden	0
Indien ook in kolon 33, 34, 35 en 46, dit steeds fout rekenen tot een maximum van 5 scorepunten.	
nutteloos / zinloos	1
wat betwijfelen jullie	1
waarom aarzelen de tragen	0
waarom betwijfelen jullie de dommen	0

Kolon 30
Maximumscore 2
Stringite” ait ”gladios
Trek(t) ” zei zij ”de / jullie zwaarden

jullie trekken / trokken	0
Indien ook in kolon 31, 36, 37 en 38, dit steeds fout rekenen tot een maximum van 5 scorepunten.	
samentrekken / verwijderen / (licht) verwonden	0
hij (zei)	0

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Antwoorden	Deel-scores

Kolon 31
Maximumscore 2
veteremque haurite cruorem,
en vergiet het oude bloed,

van de oude	0
verbieden	0
jullie vergieten / vergoten	0
opdrinken / verzwakken / scheppen	0

Kolon 32
Maximumscore 3
ut repleam vacuas iuvenali sanguine venas.
opdat ik (weer) de lege aderen vul met bloed van een jonge man / jong bloed.

Niet fout rekenen: opdat ik zal vullen

zodat	2
zodra / toen / zoals	1
jij maakt leeg	0
komen / vergiffenis	0
de aderen van een jonge man	0

Kolon 33
Maximumscore 3
In jullie handen is / ligt het leven en de leeftijd van jullie / de vader.
In manibus vestris vita est aetasque parentis.

schimmen	0
schare / troep	1
in de / jullie handen ligt jullie leven	0
in de handen ligt het leven van jullie vader	1
ontwijken / offerlint	0
was / lag	1
zomer / geslacht / tijdperk	0
voor ouders	0
gehoorzamen	0

Kolon 34
Maximumscore 2
Si pietas ulla est
Als er enige vaderliefde / ouderliefde is / bestaat

Niet fout rekenen: plichtsgevoel / eerbied
Niet fout rekenen: als vaderliefde ook maar iets is

of	0
vroomheid	1
vaderlandsliefde	0
was	0
als er geen vaderliefde / ouderliefde is	0
als vaderliefde iemand / enig / de enige is	0

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Antwoorden	Deel-scores

Kolon 35
Maximumscore 1
nec spes agitatis inanes,
en jullie geen ijdele hoop koesteren,

opdat niet	0
koester geen ijdele hoop	0
jullie koesterden	0

Kolon 36
Maximumscore 1
officium praestate patri
bewijs(t) (jullie) vader een dienst

jullie bewijzen / bewezen	0
een dienst van vader	0
vader bewijst / vaders bewijzen een dienst	0
de ouderdom (kolon 37) van vader	0

Kolon 37
Maximumscore 2
telisque senectam exigite
en verdrijf(t) / verjaag(t) de / zijn (hoge) ouderdom / leeftijd met wapens / zwaarden / dolken / bijlen / messen

Niet fout rekenen: speren / pijlen

Jullie verdrijven / verdreven	0
telisque verbonden met kolon 36	0
tela weefsel	0
grijsaard(s)	0
opeisen / voortbrengen	0

Kolon 38
Maximumscore 1
et saniem coniecto emittite ferro!”
en verdrijf / laat wegvloeien het (oude) bloed met een gerichte slag van het zwaard!”

jullie verdrijven / verdreven	0
gooien / wegzenden	0

Kolon 39
Maximumscore 3
Haud tamen ictus ulla suos spectare potest,
Maar / toch kon geen enkele / niemand haar (eigen) slagen aanschouwen

Niet fout rekenen: maar toch kan niemand z’n / zijn slagen aanschouwen

maar niemand kon hun slagen aanschouwen	2
maar niemand van hen kon de slagen aanschouwen	2
maar een enkele kon zijn / haar / hun slagen niet aanschouwen	1
maar zij kon niet zijn slagen aanschouwen (ulla niet vertaald)	0
maar geen enkele slag kon hen aanschouwen	0
de hunnen	0

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Antwoorden	Deel-scores

Kolon 40
Maximumscore 2
oculosque reflectunt
en zij wendden de / hun ogen (af)

hun ogen gingen terug	0
kalmeren / tot andere gedachten brengen	0

Kolon 41
Maximumscore 3
caecaque dant saevis aversae vulnera dextris.
en zij gaven / brachten toe met afgewend gezicht wonden die ze zelf niet zien /zagen met woedende / razende / grimmige / wrede (rechter)handen.

Niet fout rekenen: woedend / razend / grimmig gaven zij (enallage)

hun ogen (kolon 40) die zij zelf niet zien /zagen	1
in de rug van een ander gaven zij wonden	0
aan de wreden gaven zij	0
aan de wrede handen gaven zij	0
verwond (gebiedende wijs)	0
met gunstige handen (dexter gunstig)	0

Kolon 42
Maximumscore 2
Ille (kolon 43) cubito tamen allevat artus
Hij / die / deze hief toch zijn ledematen / lichaam op met / op zijn elleboog

die elleboog / die ledematen	0
hij ligt / slaapt / ik lig / slaap	0
verlichten / helpen / zich herstellen	0
gewrichten / lichaamsdelen	1
nauw / strak	0

Kolon 43
Maximumscore 1
cruore fluens
druipend / stromend van (het) bloed

terwijl het bloed stroomde	0
met stromend bloed	0
slap / rustig / vloeiend	0
huilend	0

Kolon 44
Maximumscore 2
semilacerque toro temptat consurgere
probeerde hij half in stukken gescheurd van het / zijn bed / doodsbed op te staan

koord / lint / spier / stier	0
Indien ook in kolon 28, hier opnieuw aanrekenen.	
in / op het bed	1
voor / door het bed	0
aanvallen / aanraken / op de proef stellen	0

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Antwoorden	Deel-scores

Kolon 45
Maximumscore 3
et inter tot medius gladios pallentia bracchia tendens
en midden tussen zoveel zwaarden zijn bleke armen uitstrekkend

Goed rekenen: met uitgestrekte bleke armen

tussen zovelen de zwaarden uitstrekkend	0
midden tussen de zwaarden (tot vergeten)	2
tussen zoveel zwaarden de middelste / het midden	0
middelste zwaarden	0
tussen blanke armen	0
zoveel bleke armen	0
bleek zijn armen uitstrekkend	2

Kolon 46
Maximumscore 1
”Quid facitis, gnatae?
”Wat doen jullie / waarom doen jullie dit, dochters / kinderen?

Wat deden jullie	0
maken / bouwen	0

Kolon 47
Maximumscore 2
Quis vos in fata parentis armat?” ait.
Wie bewapent jullie om jullie vader te doden?” zei hij.

Niet fout rekenen: bewapende / heeft bewapend

wat bewapent jullie	1
waarom bewapenen jullie je	0
wie bewapenen jullie	0
(zei) zij	0

De woorden Cecidere illis animique manusque zijn voorvertaald.
De woorden Plura locuturo zijn voorvertaald

Kolon 48
Maximumscore 2
cum verbis guttura Colchis abstulit
sneed de Colchische / Medea met woorden en al (hem) de keel / zijn keel af

cum: toen / omdat / hoewel	0
Indien ook in kolon 27, hier opnieuw fout rekenen.	
met woorden sneed zij (hem) de keel af	0
haar / hun keel	0
Colchis	0
Indien ook in kolon 27, hier niet meer fout rekenen.	
de keel van de Colchische / Medea	0
hij sneed de Colchische / Medea de keel af	0
vraatzucht / druppel	0

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Antwoorden	Deel-scores

Kolon 49
Maximumscore 2
et calidis laniatum mersit in undis.
en zij dompelde / gooide het verscheurde lichaam in het hete / warme water / de warme golven.

verbergen / insteken	1
zij overstroomde het verscheurde lichaam met warm water	0
warm dompelde zij het verscheurde lichaam	0
het verscheurde lichaam dompelde haar / hem	0
hij dompelde het / haar / zijn verscheurde lichaam	0

Einde

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.